

FORMÁLNÍ STRÁNKA

Struktura skutkové podstaty trestného činu /SkpTČ/

OMYL V TRESTNÍM PRÁVU

omyl a **SUBJEKTIVNÍ** stránka TČ

omyl a **OBJEKTIVNÍ** stránka TČ

-

prof. JUDr. V. Kratochvíl

Omyl a **SUBJEKTIVNÍ stránka
trestného činu**

– Pojem omylu **obecně**:

• neshoda, rozpor:

– subjektivních představ a aktuálního vědění **fyzické osoby** v době jejího činu

» A

– objektivní skutečnosti ...

– tzn. nesprávné představy a aktuální vědění fyzické osoby v době jejího činu, ve srovnání s objektivním stavem věci ...

– Pojem omylu **v trestním právu hmotném**:

• neshoda, rozpor:

– subjektivních představ a aktuálního vědění **pachatele TČ** (příčetného /§ 26 TrZ/, v případě mladistvého i rozumově a mravně vyspělého /§ 5 odst. 1 ZSM/)

» A

– objektivní skutečnosti **trestněprávně významné** ...

– tzn. nesprávné představy a aktuální vědění **pachatele TČ**, ve srovnání s objektivním stavem věci **trestněprávně významným** ...

Povaha NESHODY, ROZPORU ...:

- **kvantitativní**

- místo 5000,-, kam míří ruka kapsáře, je v kapse pouhých 100,- ...
 - » ... § 205 odst. 1 písm. d) TrZ
- místo srnčí zvěře v hodnotě 5000,-, uloví pytlák zvěř v hodnotě 1000,-
 - » ... § 304 odst. 1 TrZ

- **kvalitativní**

- střelba na oběť, kdy pachatel mylně předpokládá, že oběť žije, ač je v době činu už 24 hodin po smrti ...
 - » ... § 140 odst. 1 TrZ
- pohlavní styk s osobou, kdy pachatel mylně předpokládá, že je jí nanejvýše 14 let, ačkoliv ve skutečnosti jde o osobu 17 letou ...
 - » ... § 187 odst. 1 TrZ

„VAROVÁNÍ“

A) nesprávné představy, vědění pachatele
jako podstatu a základ jeho omylu

je nutno
ODLIŠOVAT
od

B) správné představy, správného vědění pachatele, které
pouze chybně hodnotí, v případě nedbalosti vědomé

Např.:

- A) pachatel (řidič) **nevidí** zprava přijíždějící auto ...omyl
- B) pachatel (řidič) **vidí** zprava přijíždějící auto, ale **chybně** vyhodnotí jeho vzdálenost, vjede mu do cesty a způsobí kolizi ... nedbalost vědomá

*v případě ztotožnění A) + B) by to znamenalo vyloučení
vědomé nedbalosti z používání, tj. redukci forem
nedbalosti jen na nedbalost nevědomou*

– Druhy omylů v **trestním právu hmotném**:

– **obecné případy**: základní druhy o.

– podle povahy okolností, jichž se o. týká:

- skutkový + právní (sk. „**cizí věc**“; pr. „**týrá**“ § 302 TrZ)

– podle povahy neshody představ s realitou:

- pozitivní + negativní (p. „**má za to**, že ...“; n. „**neví**, že ...“)

– podle toho, zda se o. týká podmínek =

- **TO / viny** - o. o znacích SkpTČ,
- **vyložené PP/trestnosti** - o. o §§ 28, 29 ...
- **ukládání trestu** - o. o §§ 41, 42 ...

– **obecné případy: odvozené druhy o.**

výsledek **kombinace** základních druhů o.:

tzn. skutkového, právního, pozitivního, negativního, ve spojení s vinou a trestem

– Např.:

- **skutkový, pozitivní, o vině / znacích SkpTČ =**
 - vrah střílí na poškozenou, maje za to, že žije
 - (§ 21/1 k § 140/1 TrZ)
- **právní, negativní, o vyloučené PP/trestnosti =**
 - obránce zraní útočníka za podmínek nutné obrany a neví o existenci § 29 TrZ
 - (beztrestnost)

– ***zvláštní případy:***

– **pouze:**

» **o. skutkový, pozitivní, negativní, o podmínkách viny**

- ***error in persona*** (omyl v PÚ: osoba ...),
- ***error in objecto*** (omyl v PÚ – **ne v OTČ**: věc ...),
- ***aberratio ictus*** (odchýlení rány ...),
- ***o. v subjektu objektu trestněprávní ochrany***,
- ***dolus generalis*** (I. II.)

Skutkový omyl o podmínkách TO / viny a vyloučení PP/trestnosti

Trestní zákoník **obsahuje** výslovnou úpravu jen **některých** případů:

skutkový o. o podmínkách TO / viny - negativní:

pachatel **neví**, že bere cizí věc (§ 18/1 TrZ), § 205 TrZ výlučně Ú = TneO

zásada = ignorantia facti non nocet (neznalost faktů neškodí/prospívá),
vyloučen Ú + NdbVědomá, TO jen za **NdbNevědomou**

skutkový o. o podmínkách TO / viny - pozitivní:

pachatel **má mylně za to**, že usmrcuje ze soucitu a na žádost oběti (tzv. jiné omluvitelné hnutí mysli, § 141 TrZ), reálně tomu tak není; TO jen za **dokonaný mírnější TC**, tj. zabití, nikoli za vraždu; **ledaže tu byla NdbN stran „soucitu, žádosti“**, pak TO podle § 143 TrZ, (§ 18/2 TrZ),

zásada = ignorantia facti non nocet (neznalost faktů neškodí/prospívá)

pachatel **má mylně za to**, že usmrcuje za podm. § 140/1 TrZ živého člověka; TO jen za **pokus**, nikoli za dokonanou vraždu, § 21/1 k § 140 odst. 1, (§ 18/3 TrZ)

zásada = ignorantia facti non nocet (neznalost faktů neškodí/prospívá)

pachatel **má mylně za to**, že usmrcuje za podm. § 272 odst. 1, 3 a) TrZ živého člověka; TO za **pokus** o kvalifikované, přísnější obecné ohrožení podle § 21/1 k § 272 odst. 1, 3 a), (§ 18/3), nikoli jen za dokonané obecné ohrožení v základní skutkové podstatě podle § 272 odst. 1 TrZ

zásada = ignorantia facti nocet (neznalost faktů škodí/neprospívá)

skutkový o. o podmínkách vylučujících PP/trestnost - **negativní**:

pachatel **neví**, že je na něj útočeno, útočníka zraní z jiného důvodu
(**neupraveno v TrZ**)

TO za **dokonání** v plném rozsahu za to, co si představoval a co
spáchal (KTP PrF MU)

zásada = ignorantia facti nocet (neznalost faktů škodí /neprospívá)

TO jen za **nezpůsobilý pokus** (KTP PF UK)

zásada = ignorantia facti non nocet (neznalost faktů neškodí /prospívá)

(!!! SPORNÉ!!!)

skutkový o. o podmínkách vylučujících PP/trestnost - **pozitivní**

(putativní NO):

pachatel **má mylně za to**, že je ohrožen, brání se, „útočník“ ale jen
žertoval (§ 18/4 TrZ); vyloučen Ú + NdbV, TO jen za NdbN

zásada = ignorantia facti non nocet (neznalost faktů neškodí /prospívá)

Zvláštní případy skutkového omylu

o. v předmětu útoku:

- *Error in objecto, in persona* (o. ve věci, v člověku)
- *nutno odlišovat:*
 - o. **JENOM** v PÚ, nikoliv v OBJEKTU TČ
 - místo A je usmrcen B = **bez významu, plná TO**
 - o. v PÚ a **ZÁROVEŇ** v OBJEKTU TČ
 - místo policisty, který měl být napaden (§ 325 TrZ), je zraněn civilista = **TO za pokus o násilí proti úřední osobě**
 - místo civilisty, který měl být napaden (§ 146 TrZ), je zraněn policista = **TO za dokonané ublížení na zdraví (pokus o násilí proti úřední osobě vyloučen, neboť o to pachatel neusiloval) = tu jde jen o o. v PÚ !**

o. v subjektu objektu trestněprávní ochrany:

netýká se ani předmětu útoku, ani objektu trestného činu ...

týká se jen nositele (tj. subjektu) vztahu, který trestní právo chrání jako svůj objekt

Např.:

pachatel zpronevěry nemovité věci, o níž měl správnou představu, že je pro něj věcí cizí, nevěděl, že jejím skutečným vlastníkem je subjekt A, naopak mylně předpokládal, že jejím vlastníkem je subjekt B ...

takový omyl je pro pachatele **bez právního významu** stejně, jako klasický omyl pouze v předmětu útoku, neboť skutečnost objektivně existující (vlastník nemovitosti – subjekt A) byla v představě pachatele nahrazena skutečností stejně právně významnou (vlastník nemovitosti – subjekt B)

o. v příčinné souvislosti:

- ***Aberratio ictus* (o. v průběhu příčinné souvislosti)**
 - útok míří na A, zasažen je B =
 - souběh TČ jednočinný: § 21/1 k § 145 (A) + § 147 (B); (Ú pokus + dokonaná NdbN)
 - Např.: C hodil po sousedovi A sekeru, ta zasáhla jeho syna B ...
- ***Dolus generalis* (o. ve způsobu vyvolání následku)**
 - I. Ú zahrnuje usmrcení A a zahlazení TČ, smrt A nastane až zahlazením = bez významu, plná TO za vraždu, R 54/1977
 - II. Ú zahrnuje JEN usmrcení, **POTÉ** se pachatel rozhodne zahladit TČ, smrt nastane až zahlazením = plná TO za pokus vraždy, ve vícečinném souběhu s usmrcením z nedbalosti, R 12/1990
 - Např.: kauza „tvrdohlavá žena“ ...

Právní omyl o podmínkách TO

právní o. negativní (výslovně upraven v § 19 TrZ)

pachatel neví, že „nebezpečné pronásledování“ je trestné (§ 354 TrZ),
plná TO

*zásada = ignorantia iuris nocet (neznalost trestního zákona škodí,
neomlouvá), neznalost trestnosti činu neomlouvá*

pachatel neví, že neoprávněný (protiprávní) zásah do práv chráněných
autorským zákonem, jehož se TrZ dovolává, je trestný podle § 270 TrZ,
zde platí (§ 19/1):

*„Kdo při spáchání TČ neví, že jeho čin je protiprávní, nejedná
zaviněně, **nemohl-li** se omylu vyvarovat.“ O. **omluvitelný***

*„Omylu **bylo možno** se vyvarovat, pokud povinnost seznámit se s ...
právní úpravou vyplývala pro pachatele ze zákona nebo z jiného
právního předpisu, úředního rozhodnutí ..., z jeho zaměstnání...
nebo funkce... O. **neomluvitelný**; (§ 19/2 TrZ)*

!!! týká-li se pachatelova neznalost mimotrestního právního
předpisu, jehož se TrZ nedovolává (tzv. normativní znak Skp - §
196, „zákonná povinnost vyživovat jiného“), posuzuje se tento
právní negativní o. jako negativní o. **skutkový**; (§ 18/1 TrZ)
zásada = ignorantia facti non nocet (neznalost faktů neškodí)

souvislost ust. § 13 a § 19 TrZ z hlediska právního omylu pachatele

§ 13

Trestný čin

- (1) Trestným činem je **protiprávní** čin, který trestní zákon označuje za ***trestný*** a který ***vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.***

§ 19

Omyl právní

- (1) Kdo při spáchání trestného činu neví, že jeho čin je **protiprávní**, nejedná zaviněně, nemohl-li se omylu vyvarovat. o. **OMLUVITELNÝ**

Koncept negativního právního omylu OMLUVITELNÉHO se TÝKÁ pouze omylu pachatele o protiprávnosti činu z hlediska celého právního řádu, tzn. neznalosti mimotrestních právních norem, včetně TrZ-em dovolaných (blanketem, odkazem).

Koncept negativního právního omylu OMLUVITELNÉHO se NETÝKÁ omylu pachatele o trestnosti činu z hlediska TrZ samotného, tzn. neznalosti trestních právních norem, v TrZ obsažených, jakož ani neznalosti mimotrestních právních norem TrZ-em nedovolaných, tzn. omylu o normativních znacích skutkových podstat.

právní o. pozitivní (*putativní delikt*) (neupraven v TrZ)

mylná představa, že „pobuřování“ proti republice je TČ (§ ...?),
pachatel není trestně odpovědný

zásada = *nullum crimen sine lege* (není zločinu bez zákona)

Omyl a **OBJEKTIVNÍ** stránka
trestného činu

Pojem omylu v trestním právu hmotném:

neshoda, rozpor subjektivních představ a aktuálního vědění zpravidla poškozeného, oběti se skutečnostmi trestněprávně významnými ...

Druhy:

o. jako znak objektivní stránky - *jednání*

„šidí“, „nepravdivý údaj, potvrzení“, „padělá“, „uvedení někoho v omyl“ ... apod.

(OČ TrZ: § 120 – uvedení někoho v omyl ...

ZČ TrZ: § 209, 233, 253, 254, 259 ...)